

УДК 747:727.1

ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ФОРМУВАННЯ ДИЗАЙНУ БУДИНКІВ-ІНТЕРНАТІВ
ДЛЯ ЛЮДЕЙ ПОХИЛОГО ВІКУ

Жук О. Є., Сафронова О. О.

Київський національний університет технологій та дизайну

Мета. Визначення тенденцій формування будинків-інтернатів для людей похилого віку на основі аналізу зарубіжного досвіду проектування.

Методика. Аналіз і узагальнення підходів до дизайну середовища сучасних будинків-інтернатів для людей похилого віку на основі аналізу зарубіжного досвіду проектування.

Результати. Описані та узагальнені основні принципи планувального, функціонального, технічного та художньо-естетичного формування даного типу будинків у провідних європейських країнах, Австралії, Азії та Америці. Визначені недоліки вітчизняних державних геріатричних закладів.

Наукова новизна. Визначено сучасні тенденції, естетичні та психологічні підходи до дизайну середовища будинків для людей похилого віку на основі зарубіжного досвіду.

Практична значимість. Результати даного дослідження можуть бути застосовані при проектуванні аналогічних закладів в умовах України.

Ключові слова: будинок-інтернат для людей похилого віку, дизайн, проектування, сучасні технології, досвід, тенденція

Існуючі в нашій країні установи соціального захисту для людей похилого віку не відповідають сучасним запитам проживання і обслуговування старшої категорії населення. Планувальна та художньо-естетична виразність таких будинків престарілих слабка, а організація функціональних процесів для проживання ще не відійшла від радянських часів. Більшість споруд державного сектора зведено понад 50 років тому, на сьогодні вони є морально і фізично застарілими, не відповідають простим принципам гуманного ставлення. Крім цього, часто поставлені завдання на проектування і будівництва спеціального житла на ділі вирішувалися пристосуванням типових житлових проектів. Також відслідковується часткова відсутність дотримання санітарних норм, норм проектування для людей з особливими можливостями. Всі ці фактори не тільки фізично завдають дискомфорт літнім людям, але й психологічно їх подавляють. Приватні будинки престарілих у більшості не мають у своєму розпорядженні спеціально побудованих нових будівель. Найчастіше, це частково перебудовані будинки відпочинку, пансіонати, турбази, які спочатку були призначені для тимчасового перебування в них людей, або ж звичайний тип будинку для середньостатистичної

людини з високим ступенем активності, в якому немає повноцінного медичного облаштування, пандусів і т. і. В той же час існує багатий зарубіжний досвід проектування, який потребує аналізу та узагальнення і може стати корисним при адаптації існуючих спеціалізованих закладів України і проектуванні нових.

Постановка завдання

Метою статті є визначення тенденцій формування будинків-інтернатів для людей похилого віку на основі аналізу зарубіжного досвіду.

Результати досліджень

На сьогоднішній день проектування будинків для людей похилого віку з серйозним та коректним ставленням характерно для більшості провідних мегаполісів, як європейським країнам, США, Китаю, Австралії та Японії. Досвід роботи цих країн з даним типом будинків є сучаснішим та набагато сильнішим. Наразі у цих країнах існують різні типи таких будинків за призначенням:

- Assisted living (проживання з наданням часткового догляду);
- Nursing Homes (будинки для людей похилого віку, які не спроможні доглядати за собою, де надають медичне обслуговування). Тут надають повноцінний медичний догляд за людиною, яка вже не в змозі обслужити себе. Кваліфіковані медсестри знаходяться поруч 24 години на добу. Зазвичай в таких будинках живуть по декілька чоловік у кімнаті; також їм доставляють харчування в палату, якщо вони фізично не мають можливості ходити в загальну їдальню;
- Alzheimer's care (будинки для людей похилого віку з хворобою Альцгеймера). Даний тип може бути частиною спеціалізованих будинків для людей похилого віку (Nursing Homes, Long Term Care), тобто, змішаним;
- Long Term Care (довгостроковий догляд, може бути змішаним з іншим типом будівлі, наприклад, з Nursing Home) та інші.

Будинки-інтернати для людей похилого віку по зарубіжній та вітчизняній практиці можуть розміщуватись в містах різного типу (селища міського типу, малі, середні, великі, дуже великі та міста-мільйонери). Найбільш поширеним за кордоном є заміське будівництво на найбільш озеленених територіях, таких як лісів, озер, гірських схилах.

При цьому кожний такий проект обов'язково передбачає використання сучасних технологій, енергозберігаючих систем, а також повноцінного обладнання для

забезпечення максимального комфорту літніх людей з різним ступенем активності.

Ступінь активності визначають такі фізіологічні фактори:

- нульова – збережені тільки біологічні потреби;
- слабовиражена – здійснення доступного самообслуговування;
- низька активність – життя в світі минулих переживань, читання, перегляд телепередач, випадкові суспільні контакти;
- середня активність – діяльність без участі у трудовій та громадській діяльності;
- відносно збережена активність – прагнення до активного способу життя, до збереження трудової активності [1].

Важливу роль у перебуванні в будівлі відіграє естетика простору, що впливає на психологічний стан літньої людини. Естетику простору визначає дизайнерське рішення форми, кольору та освітлення. За композиційним типом будинки для літніх людей за кордоном поділяються на 3 типи (на відміну від вітчизняних закладів, де основний тип планування – коридорний):

- Коридорний – для розробки будинків-інтернатів розрахованих більше ніж на 100 осіб. Форма плану – різної конфігурації – променеподібної, хрестоподібної, у формі трилистника, зі зміщеними коридорами, замкнену за периметром із внутрішнім двориком різноманітної форми, що надає архітектору-проектувальнику велику свободу вибору;
- Блочний – універсальний – для будь-якого за чисельністю контингенту будинку-інтернату. Перша схема передбачає компактне розташування в окремих блоках для кожної категорії інвалідів житлових груп, підсобних приміщень та загальноінтернатських приміщень обслуговування, що поєднані між собою критими переходами або розташовані по різні боки головного комунікаційного шляху. Інша схема являє собою окремі житлові блоки висотою 3-4 поверхи, які поєднані між собою першим поверхом, де розміщуються всі загальноінтернатські приміщення обслуговування;
- Централізований – для розробки будинків-інтернатів, розрахованих не більше як на 90 осіб, передбачає компактне розміщення житлових осередків і загальноінтернатських приміщень обслуговування в одному будинку [2].

При цьому все частіше використовують оригінальні прийоми на ряду з типовими проектами.

Наприклад, у будинку престарілих у Парижі, Франція, (Morangis Retirement Home) основною задачею архітектора та дизайнера було забезпечення комфортних умов проживання та створення оригінального архітектурного рішення, щоб уникнути появи негативних емоцій. Так, чотириповерхова будівля у формі літери Y розділена на три крила, де натуральне забарвлення дерев'яного фасаду комбінується з елементами відтінку охри та контрастними акцентами – яскраво-жовтий колір на дверних і віконних рамах, навісах і деяких деталях інтер'єру (рис. 1). Інтер'єр відзначається різноманітністю об'ємів: різні за площею і призначенням простори чергуються один за одним в коридорному плануванні. Кожен коридор закінчується великими вікнами, через які максимально потрапляє до приміщення природне освітлення, що дозволяє літнім людям вільно орієнтуватись та пересуватись у просторі [4].



Рис. 1. Фасадна частина будівлі та фрагмент оформлення інтер'єру будинку престарілих у Парижі, Франція (Morangis Retirement Home)

В архітектурному рішенні будинку для літніх людей у Шеффау-ам-Вільден-Кайзер, Австрія, (Retirement and Nursing Home Wilder Kaiser) використаний органічний підхід до проектування – адаптація будівлі до гірського ландшафту та холодного клімату (рис. 2). Білий фасад розбавлений дерев'яними жалюзіями на вікнах, які при потребі виконують захисну роль від прямого сонця та холодного вітру. Всі тераси та приміщення будівлі повністю облицьовані природнім матеріалом – обтесаним деревом. Приміщення централізовано групуються навколо зимового саду для відпочинку, на який виходять вікна жилих кімнат, медпунктів, столових, залу. В усіх коридорах передбачені місця для відпочинку або очікування для гостей, також всі загальні прохідні зони оздоблені жовтими високими плінтусами, які виконують роль направляючих знаків для людей з поганим зором чи орієнтацією. Інтер'єр житлових кімнат та загальних приміщень виконаний у мінімалістичному стилі, при цьому дерево надає простору теплого відтінку.

Кожна кімната (палата пацієнта) є універсальною, так як пристосована до людей з будь-яким рівнем активності, від високого до низького. В палаті обов'язково передбачене розміщення медичного ліжка-трансформера, модульних меблів (висувні шафи, тумби, сховані в стіні гладильні дошки та інше), спеціалізоване сантехнічне обладнання для малорухливих пацієнтів, поручні, а також широкі проходи [5].



Рис. 2. Фасадна частина будівлі, зона очікування та інтер'єр житлової кімнати у Шеффау-ам-Вільден-Кайзер, Австрія, (Retirement and Nursing Home Wilder Kaiser)

У США в місті Сан-Франциско (The Dr George Davis Senior Building) будинок для афро-американських літніх людей є гарним прикладом організації великого простору, з вирішенням інтер'єру в сучасному етнічному стилі. Заклад U-подібний у плані і складається з двох прямокутних корпусів, пофарбованих в охристий колір (щоб відійти від буденної форми), об'єднаних центральною головною хвилеподібною будівлею білого кольору, що вносить динаміку в архітектурну форму. Між самими корпусами знаходиться двір для відпочинку з альтанками та насадженнями, за якими можуть доглядати люди похилого віку. Житлові кімнати, розташовані за коридорним типом планування, розміщені на всіх чотирьох поверхах із забезпеченням можливості доступу людей з різним рівнем активності.

В даному проекті використаний змішаний підхід в дизайні до освітлення внутрішнього простору будівлі. Освітлення виконує як функціональну роль, так і

естетичну. Кожне приміщення має різні типи освітлювальних приборів, які підкреслюють форму стелі, наприклад, в центральному холі композиція стелі формується навколо форми кола, підсвічене LED-стрічкою по периметру та з додатковими підвісними світильниками, а стеля в прохідних коридорах облицьована балками, на які кріпляться повздовжні люстри у напрямку руху по приміщенню, створюючи ефект динаміки простору. В інтер'єрі та на фасаді використані етнічні афро-американські кольори, елементами декору стали розвішені на білих стінах, замість картин, панелі з абстрактними традиційними малюнками та орнаментами (рис. 3) [3].

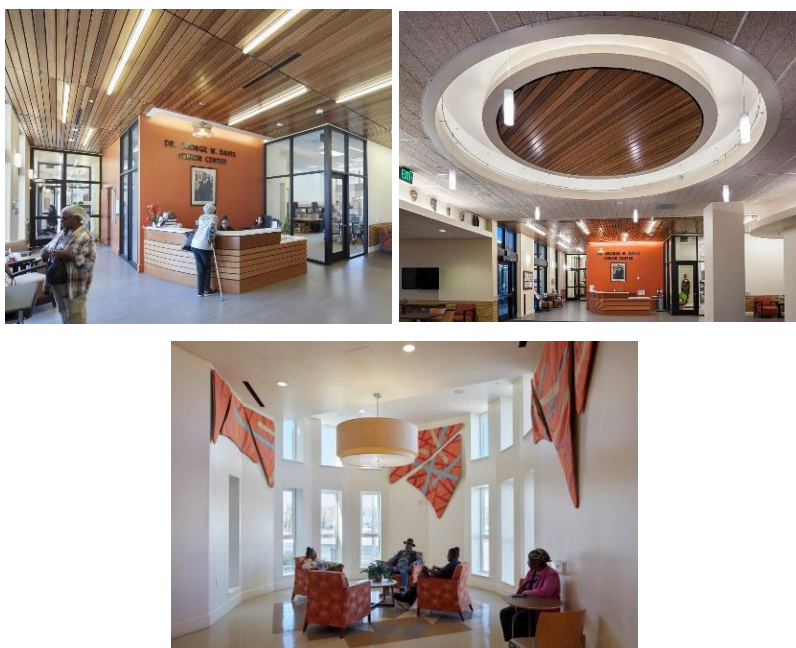


Рис. 3. Інтер'єр будівлі – вхідна частина з зоною адміністрації, головний хол з підсвіткою стелі та зона для відпочинку в будинку для літніх людей у США в місті Сан-Франциско (The Dr George Davis Senior Building)

Будинок для літніх людей у Вармуні, Австралія, (Walumba Elders Centre) демонструє ще один приклад адаптації сучасної архітектури та інтер'єру до етнічних та традиційних вимог (рис. 4). Розташування будівлі біля школи та центру міста зумовлене тим, щоб надавати можливість літнім людям надалі займатись громадською діяльністю після виходу на пенсію. Будівля розташована на сваях і близька до традиційних дерев'яних помешкань австралійських жителів. Автор проекту використав змішаний прийом планування – коридорно-централізований, об'єднавши жіноче та чоловіче крило загальною вуличною зоною відпочинку з садом та літнім душем. Для комфортної орієнтації людей похилого віку використана LED-підсвітка, яка вмонтована в сходах,

поручнях, по периметру фасадів, а також на терасах. В інтер'єрі підсвітка присутня в кожній кімнаті пацієнта та в загальних прохідних частинах будівель. Етнічний інтер'єр представлений різними матеріалами покриття, наприклад, наливна коричнева підлога з червоним відтінком, яка імітує вологий червоний пісок в лісах Австралії, також різноманітні дерев'яні рейки, які нагадують будинки древніх поселень країни [6].



Рис. 4. Вид на двір та прохідну частину в будинку для літніх людей у Вармуні, Австралія, (Walumba Elders Centre)

Модульний підхід у проектуванні архітектурного простору використаний в будинку для літніх людей у Лісабоні, Португалія. Комплекс даного містечка складається з п'ятдесят двох кубовидних будинків. Будинки повністю оснащені сучасними пристроями. Під час екстреного випадку (наприклад, людині стало погано) дах будинку-куба загоряється червоним кольором (рис. 5). Біля кожної оселі є зона відпочинку з лавкою та власним городом [7].



Рис. 4. Модульний підхід у проектуванні будинку для літніх людей у Лісабоні

Висновки

Отже, сучасні тенденції формування будинків-інтернатів для людей похилого віку включають певні прийоми архітектурного проектування і дизайну. Залежно від категорії закладу, обов'язковою є організація, окрім житлового приміщення,

повноцінної зони відпочинку (сад, альтанки, город), зони активного дозвілля (спортивний майданчик, басейн, салон краси) та окремої технічної зони. Обов'язковим критерієм формування будинків даного типу є впровадження спеціальних технічних пристроїв комунікації та обладнання для людей з різним ступенем активності, забезпечення всіх ергономічних та психологічних вимог.

Кожна система угруповань приміщень є зручною, але найбільш практичною і новішою є централізована система, так як вона надає зручний та швидший доступ до потрібного приміщення з будь-якої частини будівлі. Універсальними є також використання модульного підходу до формування житлового простору (житлова комірка представляє собою окрему будівлю або блок у будівлі).

У дизайні характерним є використання теплої палітри кольорів з можливими яскравими акцентами, віддання переваг сучасному та етнічному стилям, використанню натуральних матеріалів, як в інтер'єрі, так і в екстер'єрі та парковій зоні.

Список використаних джерел

1. Губанов А. В. Тенденции формирования современной архитектуры домов престарелых / А.В. Губанов, А.В. Чирва // Збірник наукових праць ДонНАБА. – 2017. – №2 (7). – С. 74-81.
2. Шавалиева А. А. Основные принципы проектирования жилья для пожилых людей. / А. А. Шавалиева // Программа 61-й Республиканской научной конференции: тез. докл. / Казан. гос. архитектур.-строит. ун-т. – Казань, 2009. – С. 31.
3. David Baker creates apartment building for low-income seniors in San Francisco [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.dezeen.com/2018/10/24/david-baker-creates-colourful-apartment-building-for-low-income-seniors-in-san-francisco/>
4. Morangis Retirement Home / VOUS ETES ICI Architectes [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.archdaily.com/365331/morangis-retirement-home-vous-etes-ici>

References

1. Gubanov, A.V. & Chirva, A.V. (2017). *Tendentsii formirovaniya sovremennoy arkhitektury domov prestarelykh* [Trends shaping modern architecture homes] *Zbirnik naukovikh prats DonNABA* – Collection of scientific works of DonNABA, No. 2 (7), 74-81 [in Russian].
2. Shavaliyeva, A.A. (2009). *Osnovnye printsipy proektirovaniya zhilya dlya pozhilykh lyudey* [Architectural principles of house formation for the elderly] *Programma 61-y Respublikanskoy nauchnoy konferentsii* – Program of the 61st Republican Scientific Conference, 31 [in Russian].
3. David Baker creates apartment building for low-income seniors in San Francisco. Retrieved from: <https://www.dezeen.com/2018/10/24/david-baker-creates-colourful-apartment-building-for-low-income-seniors-in-san-francisco/>
4. Morangis Retirement Home / VOUS ETES ICI Architectes. Retrieved from: <https://www.archdaily.com/365331/morangis-retirement-home-vous-etes-ici>

- [architectes](#)
5. Retirement and Nursing Home Wilder Kaiser / SRAP Sedlak Rissland + Dürschinger Architekten [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.archdaily.com/889737/retirement-and-nursing-home-wilder-kaiser-srap-sedlak-rissland-plus-durschinger-architekten>
 6. Walumba Elders Centre / Iredale Pedersen Hook Architects [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.archdaily.com/625274/walumba-elders-centre-iredale-pedersen-hook-architects>
 7. White rooftops turn red during emergencies at retirement home by Guedes Cruz Architects [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.dezeen.com/2015/01/25/guedes-cruz-architects-retirement-home-lisbon-white-boxes-turn-red-emergencies/>
- [rangis-retirement-home-vous-etes-ici-architectes](#)
5. Retirement and Nursing Home Wilder Kaiser / SRAP Sedlak Rissland + Dürschinger Architekten. Retrieved from: <https://www.archdaily.com/889737/retirement-and-nursing-home-wilder-kaiser-srap-sedlak-rissland-plus-durschinger-architekten>
 6. Walumba Elders Centre / Iredale Pedersen Hook Architects. Retrieved from: <https://www.archdaily.com/625274/walumba-elders-centre-iredale-pedersen-hook-architects>
 7. White rooftops turn red during emergencies at retirement home by Guedes Cruz Architects. Retrieved from: <https://www.dezeen.com/2015/01/25/guedes-cruz-architects-retirement-home-lisbon-white-boxes-turn-red-emergencies/>

Zhuk Olha

Helga357@gmail.com

Kyiv National University of
Technologies and Design

Safronova Olena

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3887-4825>

elrossa@ukr.net

Kyiv National University of
Technologies and Design

Зарубежный опыт формирования дизайна домов-интернатов для людей пожилого возраста

Жук О. Е., Сафронова Е. А.

Киевский национальный университет технологий и дизайна

Цель. Определение тенденций формирования домов-интернатов для людей пожилого возраста на основе анализа зарубежного опыта проектирования.

Методика. Анализ и обобщение подходов к дизайну среды современных домов-интернатов для людей пожилого возраста на основе анализа зарубежного опыта проектирования.

Результаты. Описаны и обобщены основные принципы планировочного, функционального, технического и художественно-эстетического формирования данного типа домов в ведущих европейских странах, Австралии, Азии и Америке. Определены недостатки отечественных государственных гериатрических учреждений.

Научная новизна. Определены современные тенденции, эстетические и психологические подходы к дизайну среды домов для людей пожилого возраста на основе зарубежного опыта.

Практическая значимость. Результаты данного исследования могут быть применены при проектировании аналогичных заведений в условиях Украины.

Ключевые слова: дом-интернат для пожилых людей, дизайн, проектирование, современные технологии, опыт, тенденция

Foreign experience of forming design of the boarding houses for elderly people

Zhuk O. Y., Safronova O. O.

Kyiv National University of Technologies and Design

Purpose. Determine trends in the formation of geriatric homes based on the analysis of foreign experience.

Methodology. Analysis and generalization of approaches to the formation of architecture and interior of modern geriatric homes based on the analysis of foreign design experience.

Findings. The basic principles of planning, functional, technical and artistic-aesthetic formation of this type of homes in leading European countries, Australia, Asia and America are described and summarized. Weaknesses of national state geriatric institutions were identified.

Originality. Modern trends, aesthetic and psychological approaches to the formation of architecture and interior of geriatric homes based on foreign experience are identified.

Practical values. The results of this study can be applied to the design of similar institutions in Ukraine.

Keywords: boarding house for the elderly, design, design, modern technology, experience, trend